

(Zmizel.) Krejčí Flor. Segenschmidt, 50 roků stár, bytem v Brně na Horním Cejlu č. 36, vzdálil se zanechav svou rodinu, as před třemi nedělemi ze svého bytu, aniž se ví kam, a aniž by se dosud byl vrátil.

* * *

(Nepodařená krádež.) Dominik Novák z Babic, který teprv před nedávnem u zemského soudu trestán byl, vkradl se 12 m. t. do bytu jistého hostinského na Cejlu v Brně a vlezl pod lůžko. Děvečkou byl však zpozorován a povykem, který se stal vyburcován, ukryl se na půdě, načež byl zatknut. Dle nalezených u něho dvou psaní, které z kabátu, hostinskému patřimu vzal. lze souditi, že již provozoval své řemeslo, avšak děvečkou z něho vyrušen byl.

KRÁL CEJLU

~ martin reiner ~

I.

Říkali mu Řezbář.

Tak mu říkali a většina lidí, co tu žili, ani neznala jeho skutečné jméno. Každý ale věděl, že Řezbář je vládcem Cejlu, hlavou čtvrti, kam se spořádaný Brňan bez silného důvodu nikdy nevydal. Tady se vedl život na hraně. Základem existence tu byla dřina, kolem ní jako malé planety okolo Slunce kroužily různé tváře bídy. A protože ten, kdo nemá co ztratit, rád hrává o všechno, dělila tady na Cejlu smrt od života mnohdy jen tenká stěna z papundeklu, přes kterou bylo všechno slyšet.

Kousek od místa, kde Řezbář bydlel, zabil nedávno vdovec Fiala svou nevlastní dceru. Bylo jí dvacet sedm a dovolila si odejít; chtěla žít se svým chlapcem. Fiala prosil, ať se vrátí, vyhrožoval a nakonec ji zastřelil. Ozvěna toho výstřelu se nějaký čas nesla Cejlem, ale Řezbář jen zvedl ramena... a pak je zase unaveně pustil dolů. Jeho oči hleděly upřeně před sebe, neuhýbaly a zdály se

být prosty emocí. Úzká tvář a ostrý nos připomínaly dravého ptáka. Mýlil by se ale ten, kdo by měl onoho tichého chlápka za necitu.

O vraždě vyšly dva delší odstavce ve víkendové příloze: ideální četba po nedělní huse v nějakém lepším světě. Otřesený novinář z Vídně, který přijel omrknout místo činu, byl ale evidentně více než samotnou vraždou otřesen kulisami, v nichž se odehrála:

„Pokoj a kuchyň, dvě postele pro šest lidí, vlhkost do dvou metrů výšky bytu... Jeden záchod pro sedm rodin. Žádné vodovodní potrubí. Dole, hned vedle studny, je kanál, který silně zapáchá. Ve dvoře chlévy, hnůj, tisíce much.“

A mohl klidně pokračovat.

Cholera a tuberkulóza, průměrný věk dělníků textilních fabrik třicet tři let. Sirotci, kteří často končí jako poloviční otroci v továrnách, které připravily o život jejich rodiče. Alkohol, nevěry, dluhy a zášť.

A jako hnisající vřed na ošklivém těle stála uprostřed Cejlu velká temná budova s malými okénky: káznice a soud, kde nezřídkona končili ti, kterým tohle místo vzalo duši.

Řezbář byl na svou dobu vysoký muž, ale nebyl to žádný hromotluk.

Ve čtvrti, kde tím nejsrozumitelnějším jazykem vždycky mluvily nůž a pěsti, měl dlaně otevřené. Jeho síla vycházela odjinud. Lidé tu dokázali jen občas pomoci nejbližším, většinou ani to ne. Za hranicemi rodiny, toho malého kmene, už číhali nepřátelé. Řezbář žil sám, jeho rodinou byl Cejl. Pavlačový byt, kde přespával, se od těch ostatních příliš nelišil. Jednou jsem u něj byl, když jsem potřeboval drobně založit. Ne proto, že bych dlužil; měl jsem prostě výborný nápad, jak vydělat peníze, a potřeboval

jsem kapitál na rozjezd. On tam stál, opřený o starší kredenc, pamatuju si, že obloha nad Gartengasse byla zamračená a slibovala pěknou bouřku, a k suchému chlebu si přikrajoval špek. Když si zalíval hrnek s meltou, venku už začalo poprchávat a parapet byl za chvíli kropenatý.

„Kdo za ním stojí, z čeho ten chlap, hergot, rozdává?“ ptali se lidé na Cejlu... a čekali, kdy bude Řezbář něco chtít. Kde se v něm bere ten klid, myslel jsem si i já, když mně vysázel na stůl bez úpisu potřebné peníze.

Vůbec nám nedocházelo, že jsme mu všechno, co potřeboval, už dávno dali.

Byl to kouzelník, který tahal peníze z rukávu? Nebo je sám tiskl? Uměl zprostředkovat prodej kradených diamantů? Pomáhaly mu zázraky, nebo to byl jen zlosyn, jehož úroveň přesahovala schopnost místních rváčů a zlodějíčků po pěti pivech?

Možná pašoval lidi do Vídně, s falešnými doklady, což byl jeden čas velice výnosný byznys...

Hodně lidí na Cejlu ještě pamatovalo zátah na tyhle zvláštní pašeráky; odskákal to tehdy Heřman Kolbe ze Zábrdovic, v jehož skříňce v jedné brněnské kavárně našli pět pasů na různá jména a také obálky s dalšími doklady. Kolbe se z toho už nevykroutil, ale na Řezbáře nepadl stín podezření, takže v tom buď nejel, nebo měl tam nahoře lepší kontakty než Kolbe.

A vůbec: co ta jeho přezdívka?!

Lid obecný soudil, že za ním stojí krásná socha Madony s dítětem, kterou kdysi věnoval zábrdovickému kostelu.

„Šak kdo ví, esi ju dělal on!“ vznášeli kverulanti.

A Řezbář? Ten neříkal nic. Neměl důvod přít se o přezdívku, která měla zvuk i břink.

II.

Francek se přistěhoval v době, kdy už Řezbář nějaký čas kraloval Cejlu s tichým souhlasem těch, co stáli nad ním. Říkal si „drsné Francek“ a nikdo se s ním nepřel, protože to byl primitiv a taky chlap jako hora. A tenhle Francek vůbec neuměl pochopit, proč by zrovna Řezbář, „keré mu nešahal ani po ramena“, měl být ho-
den úcty, jakou mu tady lidé prokazovali.

„Udělám s nim krátké proces... a bude po Řezbářovi!“ hulákal v hospodě U Páva, když se načuřil. Vzhledem k tomu, že se načuřil každou sobotu, a hospodu U Páva střídal s pajzlem U Labutě, panovalo na Cejlu brzy napjaté očekávání, jak si s hubatým Franckem Řezbář poradí.

Tohle přece nemůže nechat jen tak, soudilo se.

Nezapomeňte, prosím, že Cejl byl odedávna zemí hospodských mluvků a falešných frajírků, kteří si neviděli do huby a šermovali řečí jako papírovým mečem. Když přišlo na věc, rychle krotli. Řezbář mluvil málo. Když něco řekl, platilo to. Ve světě, kde bylo slovo tak levné, že se s ním dalo podpalovat, to nebylo málo.

A tak mlčel, i když jednu sobotu Francek přesvědčoval štamgasty místních putyk, že „už na to kápl“, že se potkal s jakýmsi Valentou z Hradišťa, „keré teho Řezbáře náhodó moc dobře zná“.

„A co ses tak zajímavýho dozvěděl, ty mluvko?“ zeptal se od pípy hospodský, jehož povinností bylo měřit všem stejným metrem. V Brně u jezuitů tvrdil prý jakýsi prelát, že před Bohem jsou si všichni rovni... Problém byl v tom, že Cejl neměl Bůh na mapě. Pokud šlo o katechismus, věřilo se tady spíš na neodvratnost zavíračky než na život věčný. A hospodský byl nejvyšší světská autorita, která nenosila uniformu.

„To budete čučet,“ nafoukl se Francek tak, že zabíral půl hospody, a odplivl si. „Tak ten váš svatášek,“ pronesl potom do ticha, „má na svědomí pěkné mord... tam v kopcích.“

„Ale di ty!“ ozval se kdosi.

„A to ti řekl ten staré Valach, Francku?“ zeptal se někdo, kdo nebyl v životě dál než v Rousínově.

„Na to só důkazy,“ pohodil hlavou Francek.

„Di do prdele, Francku,“ zadunělo od pípy. „To už bych spíš věřil, že ten chlap je pederast, ten teda na mordy nevypadá.“

Řezbářův vztah k ženám přišel na Cejlu na přetřes často.

Neřekl bych, že to byl krasavec, ale ženám bezpochyby imponovala pevnost, která se pojila se vším, co dělal. Skrývala se v jeho chůzi, v držení těla, v tempu řeči, v hlase. Jenže Řezbář si držel odstup. Místní ženské ostatně byly často předčasně zestárlé, umordované dětmi, starostmi, vším tímhle mizerným životem, nebo mladé šlapky, holky do větru, které se rády nechaly pozvat na pití a snadno zatáhnout do postele. Z takových vztahů pak pošlo většinou jen veliké mrzení.

Pavlač, to se ví, si uměla pustit hubu na špacír.

Klepny s hadími jazyky přísahaly, že se schází s „jakosi nóbl paničká“ z města, ale to jen proto, že by to k němu sedělo. Jiné věděly „tutově“, že mu tam, odkud přišel, uhořela v chalupě žena i dvě děti.

Jeden čas se po Cejlu dost šuškal o jeho vztahu k Julianě.

Byla to hezká, vysoká a dobře rostlá bruneta odněkud ze slovenského pomezí s unavenou tváří. Její manžel bručel třetím měsícem v lochu a celý Cejl se smál historce, která ho tam přivedla. Nebylo večera, aby chlapi po delším slalomu mezi püllitry nedorazili k příhodě, jak „lópežníka Jaryna zatkla děvečka“.

Jaryn sedával U Labutě pravidelně, věděl, že hostinský se pro samou práci sotva stihne během večera vyčurat... a tak se jednou po pár pivech rozhodl trochu se porozhlédnout v jeho bytě, kam se vloupal přes dvůr. Jenže v pokoji ho překvapila děvečka.

Jaryn rychle vletěl pod velkou postel, ale to už měla ta holka v ruce smeták a tím ho zpod postele s velikým křikem vymetala. Jaryn se dal na úprk, podařilo se mu utéct z pokoje a po schodech nahoru, kde si odemkl dveře od půdy. Klíč však nechal zvenčí, takže jeho „zatčení“ bylo pro děvečku snadná práce. Když ho četníci z domu vyváděli, měl na sobě pořád ještě hostinského svrchník s kapsami naplněnými vším, co stihl v pokoji pobrat. A protože byl v podmínce, dostal ten blbec šest měsíců natvrdo.

Ale i kdyby o Jarynovi mluvili se stejnou úctou jako o některém z „panských kasařů“, jeho ženě a třem dětem by to neulevilo. Při životě ji držely pouze Řezbářovy peníze. Juliana neměla, jak by mu splatila... a to jediné, čím splácet chtěla, Řezbář odmítl. Jemně ji od sebe odtlačil, když ho v malinké předsínce svého bytu v slzách prudce objala. Každá hra má svá pravidla... a tahle byla pro Řezbáře jasná: Jaryn byl bezpochyby hlupák, ale pořád to byl její muž. Pokud Julianě nabídl *pomoc*, nemůže si vzít jako protislužbu její tělo.

A tak mu Juliana zůstala dlužna.

Když se o ni ovšem začal o pár týdnů později starat Francek, uměl Řezbář zakročit.

Dlouho si křiklouna nevšímal, i když řeči k němu dolehly, ale vše se rychle změnilo poté, co Francek zastoupil cestu Julianě, když se vracela ráno ze šichty.

„Nepotřebovala bys trochu provětrat faldy?“ zeptal se jí duchaplně... a chytil takovou facku, že zavrával. Že byl už téměř střízlivý, nezmohl se v tu chvíli na správně pádnou mužskou odpověď; ostatně Juliana na ni ani nečekala.

Jeho přímočará prostota mu však napověděla, co musí udělat, takže se druhý den hlučně dobýval do zamčených dveří Julianina bytu, až vystrašená děcka brečela a pavlačák za chvíli připo-

míнал hospodský ring. Nakonec se Francek stáhl, ale to už přestoupil nepsané zákony Cejlu horším způsobem, než kdyby si vybral za cíl samotného Řezbáře. Troufnout si na krále bylo pošetilé, ale zároveň i odvážné. Vyskakovat na chudáka ženskou bez chlapa, bylo jen zbabělé... a pro Francka nejspíš osudové.

Pár dní to zase na Cejlu hučelo, a když se nic nedělo, začalo se mluvit o konci krále.

„Dělá, že nic, protože se Francka bojí,“ neslo se dům od domu šeptem, který ale každým dnem o trochu zesílil.

A pak to přišlo.

Kdoví, možná to jen Francek toho večera přehnal s pitím, možná vyprovokoval skupinu přespolních, kteří se ten večer U Labutě hlučně bavili.

Druhého dne před polednem ho našli v náhonu, s hlavou ve vodě. Veliké Franckovo tělo přitom trčelo do vzduchu jako železniční návěstí. Bylo to, vyprávěl ještě po letech policejní rada, jako kdyby si bájný Atlas na chvíli odložil Zemi na něčí ramena a udělal s tím obrovským tluchubou krátký proces. Kolik útočníků muselo spojit síly, aby tohle dokázali?

Byl to den, kdy Řezbář snídal meltu s chlebem a špekem, a protože případ zůstal v policejních lejtrech, aniž byl pachatel odhalen, proměnil se dotěrný Francek brzy v jednu z urbánních legend... a Řezbář zůstal králem Cejlu.

Ale už ne nadlouho.

III.

Další století pomalu vyhasínalo, svatouškové jako obvykle čekali jezdce Apokalypsy, jenže konec epochy nakonec začal v zahradě Spolkového domu na Jusagasse.

Po letech živelných dělnických protestů, vášnivých a bolestných, při nichž místní textiláci, zvyklí pracovat za mzdu o pár

halířů vyšší, chodili mlátit ty venkovské, co se spokojili s každou almužnou, přišel čas velkých, dobře organizovaných stávek.

„Příčinou všeho zla nejsou naši bratři z venkova, ale naši páni!“ hřímal před shromážděným davem na starobrněnském náměstí sociálně-demokratický předák Karel Navrátil. „To oni sedí na starém systému jak žaby na prameni. Ale oni také musí pochopit, že nový systém, kde nebude bídy dělného lidu, je pro budoucnost jediný možný! A jestli oni to nepodpoří po dobrém, půjde to po zlém — však nás je více!“

V časech Řezbářových byli lidi jako ovce, občas posedlé vzteklinou... ale svou bídu měli za neměnnou. Nová doba upravila nejen pracovní podmínky, ale změnila i hlavy utlačovaných.

Ne že by si dělník ze dne na den začal máchat nohy v laboru a bafal přitom z viržinka. To zas ne! Ale ve vzduchu nad Cejlem už se nevznášeli jen pestří draci s ocasy plnými tajných a nesplnitelných přání, nepluly tu podvratné vůně podzimního tlení a plísňe; zabydloval se tu *vzdor*. A s ním dorazil skutečný pokrok.

Řezbář se o svou hlavu bát nemusel, jeho vliv však rychle upadal.

Pořád jste ho mohli potkat na Gartengasse u židovského obchodníka, mohli jste ho zahlédnout, jak někam spěchá po Cejlu. Jeho chůze byla pevná, ale oči prázdnější než dřív. Myslel jsem si, že ho ztráta majestátu zlidští. Konec století nebyl jen časem emancipace mas, ale byla to i zlatá hodina Rakouska-Uherska, kde i domy začaly rozkvétat kamennými květinami. Já jsem si tou dobou otevřel přímo ve městě výnosný krám, ale nezapomněl jsem, kdo mi kdysi pomohl. Mnohokrát jsem plánoval, že Řezbáře v jeho malém bytě ve třetím poschodí navštívím, ale nikdy jsem to neudělal.

Nakonec, bylo to o pár let později, ho k jakési pomyslné děkovačce na dávno setmělém jevišti přivedla krátká novinová zpráva:

„Florian Leitgeb, 54 roků stár, adresou Landwirtschafts-Strasse 38, vzdálil se před třemi nedělemi, zanechav svůj byt otevřený, aniž se ví, kam šel, aniž se od té doby vrátil.“

~

Martin Reiner (nar. 1964) je básník, spisovatel, nakladatel a organizátor kulturních akcí. Debutoval básnickou sbírkou *Relata refero* (1991), jako prozaik pak novelou *Lázně* (1998). Dlouhodobě se zajímá o život a dílo brněnského básníka Ivana Blatného, o němž vydal román *Básník* (2014), oceněný jak v anketě Lido-vých novin, tak v Magnesii Liteře jako Kniha roku. Jeho zatím poslední knihou je sbírka povídek *Jeden z milionu* (2016).